

Täysistunto

Tiistai 23.2.2021 klo 14.00—17.13

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työterveyshuoltolain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 259/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Tähän lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Kiuru.

Keskustelu

14.48 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus kehittää kuntoutusta kuntoutuksen uudistuskomitean työn pohjalta. Tavoitteena ovat saumattomat hoitojärjestelmät ja ihmisen toimintakyvyn parantaminen ja tukeminen.

Kuntoutuskomitea teki vuonna 2017 kaiken kaikkiaan 55 ehdotusta kuntoutuksen kokonaisuuden uudistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi viime vuoden lopulla kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelman, johon on koottu konkreettiset toimenpiteet komitean ehdotusten toteuttamiseksi.

Osa kuntoutuskomitean ehdotuksista liittyy työterveyshuoltoon. Työfysioterapeutit määritellään työterveyshuoltolain mukaan tällä hetkellä työterveyshuollon asiantuntijoiksi. Komitean ehdotuksessa numero 17 esitettiin, että työfysioterapeutit määriteltäisiin jatkossa työterveyshuollon ammattihenkilöiksi, jotta edellytykset moniammatilliselle yhteistyölle työterveyshuollossa paranisivat. Tällä lakiesityksellä on tarkoitus toteuttaa tämä komitean ehdotus. Näin ollen hallituksen esityksessä työterveyshuoltolain 3 §:ää muutettaisiin niin, että jatkossa työterveyshuollon ammattihenkilöiksi määriteltäisiin myös sellaiset fysioterapeutit, jotka ovat suorittaneet työterveyshuollon toteuttamiseen tarvittavan koulutuksen.

Työterveyshuollon ammattihenkilöinä säilyisivät edelleen terveydenhuollon ammattihenkilöt, joilla on työterveyshuollon erikoislääkärin pätevyys, muun laillistetun lääkärin pätevyys ja työterveyshuollon toteuttamiseen tarvittava koulutus tai terveydenhoitajan koulutus ja työterveyshuollon toteuttamiseen tarvittava koulutus.

Arvoisa puhemies! Tuki- ja liikuntaelinsairauksista aiheutuu paljon sairauspoissaoloja. Kansaneläkelaitoksen sairausvakuustilaston mukaan vuoden 2019 aikana alkoi yli 300 000 sairauspäivärahakautta. Yli neljäsosassa peruste sairauspäivärahakauden alkami-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2021 vp

selle olivat tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Ne ovat myös yksi yleisimmistä syistä, joiden vuoksi Suomessa jäädään työkyvyttömyyseläkkeelle.

Nykyisellään työpaikan tarpeita arvioivat oman osaamisensa pohjalta lääkäri ja hoitaja, jotka arvioivat muiden asiantuntijoiden käytön tarpeellisuutta. Työfysioterapeuttien asiantuntemuksen nykyistä runsaampi käyttö olisi hyödyllistä etenkin työpaikkaan ja ryhmiin kohdistuvassa toiminnassa, ja se edesauttaisi muun muassa työergonomian ja työperäisten tuki- ja liikuntaelinsairauksien riskin parempaa huomioimista.

Arvoisa puhemies! Esityksen tarkoituksena onkin joustavoittaa työterveyshuollon toimintaa ja parantaa moniammatillisen ja monitieteellisen toimintatavan edellytyksiä työterveyshuollossa. Tavoitteena on, että työfysioterapeutteja käytettäisiin nykyistä enemmän jo varhaisessa vaiheessa, jotta tuki- ja liikuntaelinsairauksia kyettäisiin ehkäisemään ennalta nykyistä paremmin.

Myös kuntoutuskomitean mietinnössä ehdotusta perusteltiin sillä, että se vahvistaisi kuntoutusprosessin eri vaiheissa fysioterapeutin roolia ja mahdollisuutta toimia itsenäisesti työkyvyn ja kuntoutustarpeen seurannassa ja arvioinnissa. Näin muutoksella voikin olla merkittäviä myönteisiä vaikutuksia työterveyteen ja työhyvinvointiin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja sitten mennään puhujalistan mukaan. Edustaja Kivisaari.

14.52 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Kuntoutus on suunnitelmallista ja monialaista, usein pitkäjänteistä toimintaa, jonka tavoitteena on ihmisen toimintakyvyn, hyvinvoinnin ja työkykyisyyden edistäminen. Fysioterapia on merkittävä osa kuntoutusta. Tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat yleisin syy sairauspäivärahauden alkamiselle ja toiseksi yleisin syy työkyvyttömyyseläkepääätöksille. Tuki- ja liikuntaelinsairauksien ennaltaehkäisyä tulisi nykyistä enemmän käyttää fysioterapiaa jo varhaisessa vaiheessa.

Hallituksen esityksessä työterveyshuoltolakia esitetään muutettavaksi siten, että työterveyshuollon toteuttamiseen vaadittavan koulutuksen suorittaneista fysioterapeuteista tulisi työterveyshuollon ammattihenkilöstöä, kun nämä nykyisin ovat työterveyshuollon asiantuntijoita. Hallituksen esitys parantaa fysioterapeuttien asemaa ja toimintaedellytyksiä työterveyshuollossa. Tämä puolestaan tukee työntekijän työkyvyn ja kuntoutustarpeen arvioinnin ja monialaisen palvelusuunnitelman oikea-aikaista ja tehokasta toteuttamista.

Puhemies! Minusta tässä esityksessä on hyvää elämään kuuluvaa logiikkaa. Kun tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat valitettavan yleinen murhe, niitä vastaan käydään taistoon. Fysioterapeutit saavat työterveyshuollossa aseman ammattilaisina, joita he myös todellisuudessa ovat.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

14.54 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tässä työterveyshuoltolain 3 §:n muuttamisessa on kyse siitä, että työterveyshuoltolakia esitetään muutettavaksi siten, että työterveyshuollon toteuttamiseen vaadittavan koulutuksen suorittaneista fysioterapeuteista tulisi työterveyshuollon ammattihenkilöitä, kun he ovat nykyisin työterveyshuollon asiantuntijoita.

Fysioterapeutin merkitys perusterveydenhuollossa on selkeä ja tärkeä. Meillä tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat jatkuvasti lisääntyneet, osin sen takia, että tehdään vähemmän fyysistä työtä ja tehdään enemmän toimistotyypistä työtä, joka sitten kuormittaa tuki- ja lii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2021 vp

kuntaelimiä, ja toisaalta myöskin, jos ajatellaan ihan tätä korona-aikaakin, monien niska- ja hartialihasten ja selän vaivat ovat pahentuneet.

Tuki- ja liikuntaelinsairauksista aiheutuu myös paljon sairauspoissaoloja. Kelan tilastojen mukaan vuoden 2019 aikana alkoi yhteensä yli 300 000 sairauspäivärahakautta tuki- ja liikuntaelinsairauksien perusteella. Tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat olleet pitkään myös yleisin peruste työkyvyttömyyseläkkeelle. Toki myöskin mielenterveysongelmat ovat siellä nousseet valitettavasti hyvin siihen rinnalle.

Kaiken kaikkiaan fysioterapeutin tehtäväkuva on todella tärkeä, ja on myöskin perusteltua, että hänelle tulee myös sellaista itsenäistä työnkuvaa enemmän ja ennen kaikkea myöskin osana sitä moniammatillista tiimiä työterveyshuollossa.

Monissa terveyskeskuksissa on jo fysioterapeuttien suoravastaanottoja, jolloin voidaan myöskin vähentää painetta lääkärin vastaanotoille, ja monesti fysioterapeutin vastaanotto onkin hyödyllisempi siinä tilanteessa, jolloin saadaan suoraan myöskin ohjausta liikkumiseen ja muihin tapoihin, millä tavalla ennen kaikkea ehkäistä jatkossa niitten ongelmien syntyä.

Eli kaiken kaikkiaan kannatettava lakiesitys tämä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

14.56 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Muun muassa kansalliseen tuki- ja liikuntaelinstrategiaan tehtyjen selvitysten pohjalta tiedetään, että työperäisten riskien parempi arviointi ja ongelmien ehkäisy sekä varhainen puuttuminen näihin vähentävät tuki- ja liikuntaelinsairauksia tai lieventävät niitä. Mitä aikaisemmin työpaikoilla puututaan työergonomian puutteisiin, kuten virheellisiin nosto- ja työasentoihin, sitä enemmän kustannuksia säästyy. Istumatyön merkittävä lisääntyminen ja epäergonomiset työasennot lisäävät työntekijöiden tuki- ja liikuntaelinongelmia ja näistä aiheutuvia kustannuksia. Tehokas ja oikea-aikainen hoito nopeuttaa potilaan pääsyä muun muassa kuntoutukseen ja takaisin työelämään. Kaikki tämä johtaa parempaan työhyvinvointiin, mikä lisää työn tuottavuutta ja on siten kannattava asia myös työnantajan näkökulmasta.

Moniammatillista yhteistyötä työterveyshuollossa kehitettäessä on tärkeää suunnitella toimintaa huolellisesti. Esimerkiksi ongelmat tiedonkulussa ja epätarkoituksenmukainen työnjako mahdollistavat riskejä, joista voi syntyä ongelmia, kun päätöksiä tekevien ammattihenkilöiden joukko kasvaa. Olisi myös suotavaa välttää toimenpiteiden ja ammattilaisten antaman ohjeistuksen päällekkäisyyttä, jotteivät eri ammattiryhmät esimerkiksi tee eri aikaan selvityksiä samaan asiaan liittyen.

Kansaneläkelaitos korvaa työnantajille ja yrittäjille työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneita kuluja sairausvakuutuksen työtulovakuutuksesta. Esimerkiksi vuonna 2018 työnantajan järjestämän työterveyshuollon hyväksytyt kustannukset olivat 844 miljoonaa euroa, mikä oli 3,6 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna.

Työpaikkojen fyysisten olosuhteiden ja työturvallisuusasioiden parantamiseen on vuosikymmenien aikana kiinnitetty huomiota yhteistyössä työpaikkojen, työsuojelun ja työterveyshuollon kanssa, ja nämä ovatkin suuressa osassa työpaikkoja pääosin kunnossa.

Tämän päivän muutokset työelämässä ovat synnyttäneet uusia tarpeita työssäjaksamisen sekä työhyvinvoinnin edistämiseen. Yhtenä toimivana ennaltaehkäisevänä välineenä on käytössä ammattitaitoinen työnohjaus. Työnohjauksen avulla voidaan edistää työntekijöiden selviytymistä arkityöstä sekä parantaa työpaikkojen kokonaisvaltaista kehittymistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2021 vp

Työnohjauksen tulisi olla yksi luonteva osa työpaikkojen arkea ja toimintaa. Työnohjauksen käytön esteenä on usein se, että Kela ei korvaa työnantajalle työnohjauksen kuluja samalla tavalla kuin esimerkiksi työterveyshuollon toimintoja.

Arvoisa puhemies! Toivoisinkin, että lähitulevaisuudessa työhyvinvointia edistävään lainsäädäntöön tehtäisiin tarvittava muutos. Työnohjaus tulisi saada Kelan ensimmäisen korvausluokan mukaisen korvauksen piiriin, mikäli työterveyshuollon ammattihenkilöt ovat arvioineet työnohjauksen tarpeellisuuden tekemiensä työpaikkaselvitysten ja terveys-tarkastusten perusteella.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viljanen.

15.00 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! Kuntoutuksen kokonaisuuden kehittäminen on tärkeää, ja siihen työhön hallitus on tarttunut — kiitokset siitä.

Viime vuoden lopulla sosiaali- ja terveysministeriö julkisti kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelman, johon on koottu laajasti kuntoutuskomitean konkreettisia toimenpiteitä kuntoutuskokonaisuuden uudistamiseksi. Nyt käsiteltävä työterveyshuoltolain 3 §:n muutos koskee laajemmin, siis osaltaan, tätä kuntoutuksen kehittämistyötä, jossa muutosehdotuksia on tehty koskemaan myös työterveyshuoltoa.

Fysioterapeutit ovat osa työterveyshuoltoa. Tähän asti työfysioterapeutit on määritelty työterveyshuoltolaissa työterveyshuollon asiantuntijoiksi. Kuntoutuskomitean ehdotuksen mukaan nyt muutettaisiin työterveyshuoltolakia niin, että työfysioterapeutit määriteltäisiin jatkossa työterveyshuollon ammattilaisiksi. Vaikka tämä muutos kuulostaa pieneltä ja ehkä jopa tekniseltä, on perimmäisenä tarkoituksena ja ajatuksena lisätä edellytyksiä työterveyshuollon moniammatilliselle yhteistyölle, kun työfysioterapeutti luokitellaan ammattihenkilöksi muun muassa työterveydenhoitajan ja työterveydenhuollon erikoislääkärin rinnalla. Henkilökohtaisesti jopa hämmästyin, ettei näin ole jo aikaisemmin ollut.

Koska tuki- ja liikuntaelinsairaudet aiheuttavat paljon sairauspoissaoloja työpaikoilla, on työfysioterapiaan panostaminen tärkeää. Kaikki keinot sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden ehkäisemiseksi ovat enemmän kuin tervetulleita. Työfysioterapeuttien ammattitaitoa tulee hyödyntää nykyistä enemmän tuki- ja liikuntaelinsairauksien ennaltaehkäisyssä ja riittävän aikaisessa hoidossa ja kuntoutuksessa. Tällä muutoksella on oletettavasti myönteisiä vaikutuksia työterveyteen ja ihmisten työhyvinvointiin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen, Noora.

15.02 Noora Koponen vihr: Arvoisa puhemies! Työkyvyn tukeminen ei ole välttämättä lainkaan helppo tehtävä, koska työkykyä vaikeuttavia ja uhkaavia haasteita on ihmiselämässä varsin paljon. Toki jotkin työkyvyn haasteet voidaan hoitaa hyvinkin suoraviivaisesti, mutta välillä tarvitaan laajempaa tai toisaalta spesifimpää otetta.

Fysioterapeutin työ on haasteiden tunnistamista, rajoitteiden ymmärtämistä sekä esteiden purkamista. Parhaimmillaan se on ongelmien varhaista tunnistamista ja jopa niiden syntymisen ennaltaehkäisyä. Ihminen on aina psykofyysinen kokonaisuus. Toisinaan työstä tai mistä tahansa elämän osa-alueesta johtuva stressi, elämänhallinnan vaikeutuminen tai mielenterveyden haasteet voivat ilmentyä fyysisinä oireina, esimerkiksi juuri tuki- ja liikuntaelinsairauksina tai muuna toiminnan ohjauksen heikentymisenä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2021 vp

Tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat merkittävä syy ihmisten ennen aikaiseen eläköitymiseen. Jotta ihminen pysyisi työkykyisenä, on tärkeää ymmärtää, että tarvitsemme keinoja huoltaa ihmisen hyvinvointia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. On nähtävä myös kipeytyneen alaselän oireen taakse ja löydettävä oireille syy, jota hoitaa. Työkykymme tarvitsee kokonaisvaltaista huolenpitoa, jotta voimme ennaltaehkäistä ennen aikaista eläköitymistä.

Työfysioterapeuttien asiantuntijuuden muuttaminen työterveyshuollon ammattihenkilöksi on oikea suunta moniammatillisuuden hyödyntämiseen, sillä se tukee paitsi ihmisen psykofyysistä hyvinvointia myös työterveyshuollon sekä työpaikan työyhteisöä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

15.03 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Neljä, sanotaanko nyt vaikka, pointtia tästä tärkeästä asiasta, sikäli kuin se kolmen minuutin puitteisiin nyt mahtuu:

Ensimmäinen on tämä hyvin konkreettinen, varsinainen esitys, jossa me olemme siis muuttamassa työterveyshuollon asiantuntija-asemaa työterveyshuollon ammattihenkilöasemaksi niillä fysioterapeuteilla, jotka ovat saaneet riittävän koulutuksen työterveyshuoltoon. Tämä on se varsinainen, konkreettinen asia, joka on erittäin tärkeä ja merkittävä. Joku voi sitä terveydenhuollon ulkopuolelta ihmetellä, että näinkö hienosäätöistä tämä elämä terveydenhuollon sisällä on, ja voin vakuuttaa, että kyllä se on.

Toinen asia on se, että työterveyshuollossa kuitenkin erikoistumiskoulutukset ovat olleet pitkään pullonkaula. Ensimmäisiä asioita, joiden pariin täällä eduskunnassa pääsin silloin, kun vuonna 2019 keväällä aloitimme, oli pysyvän rahoituksen varmistaminen työterveyshuoltoon erikoislääkärikoulutusta varten, kun se oli aikaisemmin ollut määräaikaista. Lääkäripuolella tämä on ollut pullonkaula, nimenomaan tämä erikoistuminen, ja olen ymmärtänyt, että niin se on myös työterveyshoitajilla kuin myös työterveysfysioterapeuteilla.

Kolmas asia, johon edustaja Mattila viittasi, on työterveyshuollon kustannukset, joista hän mainitsi tämän luvun 844 miljoonaa euroa vuodessa — sehän on hieman yli 400 euroa työterveyshuollon asiakasta kohti, mikä ei ole siis yhtä kuin koko väestö. Kiinnittäisin tähän summaan huomiota sen takia, että me olemme parhaillaan käsittelemässä sote-lainsäädäntöä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja me puhumme perusterveydenhuollon vahvistamisesta. Koko perusterveydenhuollon kustannus per asukas on 615 euroa, ja se kattaa silloin hammashuollon, lääkärin vastaanoton, erimuotoiset neuvolat, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon, vuodeosaston — 32 eri toimintoa. Työterveyshuollossa asiat ovat paljon paremmin: yhtä työterveyshuollon asiakasta kohti meillä on hieman yli 400 euroa käytettävissä, yhteensä tuo 844 miljoonaa euroa. Sen takia, kun tuosta varsinaisesta puhujapöytästä sanoin siinä lähetekeskustelussa, että me haluamme tehdä terveystakeskukset yhtä hyviksi kuin työterveyshuolto, niin sitä todella vakavassa mielessä tarkoitin.

Viimeisenä mainitsen, että kuntoutushan on laaja asiakokonaisuus, niin kuin edustaja Kivisaari tässä erinomaisesti totesi, eli kysymys on ammatillisesta, sosiaalisesta ja lääkinnällisestä kuntoutuksesta. Siinä sitten on merkitys kaikilla näillä ja ennen kaikkea, kun työstä puhumme, työoloilla ja sillä, miten me muutamme työoloja niin, että siellä vajaa-kuntoinenkin pärjää. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2021 vp

15.06 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Työterveyshuoltolakia esitetään muutettavaksi siten, että työterveyshuollon toteuttamiseen vaadittavan koulutuksen suorittaneista fysioterapeuteista tulisi työterveyshuollon ammattihenkilöitä, kun nämä nykyisin ovat työterveyshuollon asiantuntijoita. Esityksen tavoitteena on parantaa moniammatillisen yhteistyön edellytyksiä työterveyshuollossa.

Esitys on erittäin kannatettava. Ihmettelen lähinnä sitä, miten tämä esitys vasta nyt saatiin tehtyä. Luulisi, että moniammatillisen yhteistyön tärkeys myös työterveyshuollossa olisi havaittu jo aikaisemminkin.

Jo nyt fysioterapeutit kuntoutusalan todellisina osaajina ottavat asiakkaita vastaan perusterveydenhuollon suoravastaanotoilla ja erikoissairaanhoidossa, missä fysioterapeuttien suorittaman kuntoutuksen rooli muun muassa nivelleikkausten ehkäisyssä ja vähentämisessä on tänä päivänä merkittävä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

15.07 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun ministeri Kiuru on täällä paikalla, niin oikeastaan haluaisin vielä alleviivattuna kysyä tämän oman, käyttämäni puheenvuoron lopussa ollutta asiaa: olisiko mahdollista saada tämä työnohjaus Kelakorvauksen piiriin? Sillä olisi varmasti aivan yhtä suuria vaikutuksia ja merkityksiä kuin tämmöisellä fyysisellä työnohjauksella.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Jos ministeri haluaa, niin nyt olisi mahdollisuus 2 minuutin puheenvuoroon. Olkaa hyvä.

15.08 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Aina kaikkia asioita voidaan arvioida, ja keskustellaan tästä ministeri Pekosen kanssa. Hyvä ehdotus sinänsä ja tärkeää tässä ajassa. Itse asiassa työssäjaksaminen on yksi isoimpia yhteiskunnan onnistumisia silloin, kun oikeasti näissä asioissa saadaan asioita aikaan. Siinäkin näkökulmassa kyllä voisi harkita, mutta tästä asiasta on puhuttava ministeri Pekosen kanssa.

Muilta osin kiitän tästä keskustelusta. Oli hienoa, että näette samalla tavalla tämän kuntoutuksen ison kuvan ja tarpeen myöskin toteuttaa näitä kuntoutuskomitean ehdotuksia. Täältä niitä nyt sitten tulee, näitä ehdotuksia. Tältä osin olemme tehneet myöskin kuntoutuksen tiekartan, jolla toteutetaan kuntoutukseen uutta korjausliikettä, ja se on saatu aikaan tämän alkukauden aikana. Pidän näitä suurina saavutuksina. Ensimmäiset ehdotukset olivat tänään nyt sitten käsittelyssä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.